

8. Závěr

(30) Pravdu, která může církvi pomoci, zvěstujeme a přijímáme jako osvobození z evangelia. Nemůžeme ji církvi uložit jako břímě zákona či jako požadavky svých ideálů nebo etických představ. Břímě zákona by mohlo zvrhnout církev do situace, v níž by se jí ztratil obličej Božího milosrdenství. Tím ovšem nechceme zastávat lacinou milost, ve které se Boží milosrdenství také ztrácí, kdykoliv se z evangelia stává útěšně sentimentální prostředek.

(31) Máme za to, že budoucí cesta církve bude probíhat ve znamení tvůrčí polarizace mezi pojetím církve jako nového stvoření, kterým se stává v bohoslužebném shromáždění, a pojetím církve jako služebné kristovské přítomnosti ve světě. Tato polarizace je projevem toho, že v této časnosti, pro lidský hřích, nedovedeme spojit lásku k Bohu a lásku k bližnímu v jednotu, která je zaslíbena (1 K 13).

(32) Budoucí cesta církve se může otevřít jen z Ducha. Veni Spiritus Creator: Přijď, Duchu Stvořiteli !

Poradní odbor teologický
pro XVIII.synod českobratrské
církve evangelické,
1973.

Stanovisko poradního odboru teologického k diskusi o elaborátu předloženém XVIII.synodu

Předkládáme své votum k obsahu diskuse o elaborátu "Poslání církve v přítomnosti", jak jsme ji mohli sledovat na základě písemných příspěvků, které došly synodní radě. Většina těchto příspěvků je písemnou formulací ústního projevu předneseného na XVIII.synodu. Přihlížíme i k pozdějším příspěvkům a také k teším 15 bratří a sester z prosince 1973. I když jsme všechny připomínky vzali vážně v úvahu, nedošli jsme k závěru, že bychom museli opouštět zásadní stanoviska v elaborátu vyjádřená.

Rekapitulace

(1) Zájmu o otázky elaborátu, který zaznívá z těchto příspěvků, i věcného přínosu řady bratří si velice ceníme. Jejich přínos vidíme v zásadním rozvedení některých témat, která elaborát předkládá. K nim patří otázka prorocství na základě "vztahu prorok-král v Izraeli", což byl vztah uvnitř Božího lidu, a otázka "notorického nezájmu Nového zákona na společenském řádu jeho doby", s nimiž je potřeba se dále teologicky vyrovnávat.

(2) Důraz na soustředěnost na Písmo, charismata a sbor, na specifičnost a nenahraditelnost poslání církve je v některých příspěvcích velice výrazný. Je významně podtržen proti našemu "církvnímu velikášství, nepochopení Boží pravdy a podlehnutí infekci doby plné falešného humanitářského mesianismu", proti představě, že církev je povolána k řešení a prosazování politických otázek světa.

(3) Pokus najít "cestu mezi tzv. zásvětnou orientací a vnitrosvětskou angažovaností, za níž údajně nestojí hluboký teologický grunt", je označen jako "bezpochyby legitimní". Jeho aplikační rozpracování s přibráním inkarnačního motivu je požadováno jako významný úkol syntézy kladných motivů ve stávajících důzřezích v církvi.

(4) Celá řada příspěvků obrací pozornost k otázce angažovanosti křesťana ve společnosti. "Za nejzávažnější teologický problém považují ... trvale otázku angažovanosti jednotlivého křesťana i

celé církve ve společnosti; ta velmi úzce souvisí s ústředním pojmem království Božího ... V duchu poznané pravdy zápasí křesťan i ve společenských vazbách, ve kterých žije, za všech- no pravdivé, správné a dobré, oč celá společnost usiluje, pokud je to v jeho možnostech, a usiluje o to, přemáhat trpě- livým svěděním projevy nelásky, podezřívavosti a lhostejnosti".

(5) Otázkou angažovanosti, která je do určité míry téžiskem elaborátu a zcela legitimně se proto stala také středem disku- se, se dostáváme k problémům, u nichž nejednou došlo k nedoroz- uměním, jindy k nutnosti rozhovoru dvou nebo tří pohledů a dů- razů. Zmiňujeme předně otázky, které do značné míry tvořily spíše předpoklady přístupu k tomuto problému nežli jeho nej- vlastnější obsah. K těmto předpokladům patří teologické hodno- cení dějinné situace. Zatímco jednomu hlasu v našem označení teologické situace církve v dějinách jako "přítomnosti soudů a zaslíbení Božích" vadí výraz soud, jiný se ptá, zda elaborát je dost pamětliv "katastrofálního běhu lidských dějin", maje přitom na mysli nejen Ř 8, na niž se elaborát odvolává, nýbrž i Ř 1. Sem patří i neoprávněná námitka "úniku do eschatologie".

(6) S teologickým hodnocením dějinné situace a dějinných je- vů souvisí ovšem také otázka náboženskosti a mesianismu těchto jevů. Nejednou je v diskusích tento problém zmiňován, aniž se bere na vědomí místo elaborátu, kde se praví: "V eschatologic- kém dění, na které čekáme ve zvěsti a životě sborů, odhaluje vzkříšený Pán falešné a mesiánské nároky církve i všeho stvo- ření, osvobozuje od nich své vyznavače. Posílá je, aby byli služebně ve světě přítomni ... Eschatologická existence ví o dočasnosti lidského života, o nedokonalosti každého lidského díla a o předběžnosti tohoto věku". Nicméně elaborát vychází z předpokladu, že "po Kristově vzkříšení svět - všechna kosmická i dějinná skutečnost - nepatří démonům, nýbrž Bohu, který jej stvořil". Výhled ke Kristovu vítězství nám odhaluje relativ- nost náboženských aspektů v dějinách a brání nám označit dějin- né jevy bez dalšího za falešné náboženství.

Angažovanost ve světě a svědectví světu

(7) Těžisko elaborátu spočívá v teologickém vymezení vztahu

vnitrosvětského a eschatologického pojetí angažovanosti, což vyvolalo diskusi nejživější, ale také nejčastěji spojenou s ne- dorozuměním. Teologicky nevěcně je v některých příspěvcích vy- kládán náš důraz na specifický způsob angažovanosti církve ve světě. Nedorozumění vzniká nad formulací elaborátu: "Církev se svému okolí začne jevit jako instituce, která se přímo a bezprostředně podílí na veřejném politickém dění, jako insti- tuce kulturní nebo osvětová. Poněvadž však její ideové výcho- disko se liší od východisek ostatních veřejných institucí, jeví se pak církev jako síla provokující, ne-li protikladná. Na- proti tomu je naším trvalým úkolem, pokud je na nás (Ř 12, 18), vydávat před světem jasné svědectví a nedopouštět, aby jméno Boží a dílo Kristovo bylo znevažováno podezřením, že se církev o ně chce zasazovat politickými prostředky." Nedorozumění má hlubší kořeny. Vyplývá v podstatě z otázek nad principiální pasáží elaborátu o otázce prorocství: "V zápase o mír a sprave- dlnost nemůže církev zůstat neutrální. Stejně tak však ne- ní možno, aby vytvářela frontu, ani aby se ve svých postojích dávala určit institučními zájmy, náladami nebo omezovat jen konfesijními nebo národními obzory či politickými koncepcemi. Ke služebně přítomnosti církve ve světě nepatří snaha vytvářet politické koncepce a angažovat se pro jejich uskutečnění".

(8) Jednostranný výklad těchto míst přehlíží skutečnost, že se v elaborátu mluví o tom, že v socialistické společnosti "vzrůstá počet těch, kdo církev a její podstatu neznají, a pro- to může snadno dojít k různým nedorozuměním a napětím". Cír- kev se nesmí vyhýbat nesnázím tím, že by nevyznávala pravdu poznanou v Kristu. Mt 10, 18n to dosvědčuje jasně. Nejde te- dy o to, že by církev měla přizpůsobovat pravdu evangelia svě- tu tak, aby nikdy a nikde ve společnosti, která se nehlásí ke křesťanství, nedošlo k nějakým nedorozuměním nebo napětím. Odmítáme však alternativu: kolaborace nebo konflikt, jak k ní směřují zmíněné teze z prosince 1973. Navrhujeme možnost ji- nou: vztah laskavého napětí, který počítá s faktem, že společ- nost organizují a budou organizovat ve stále rostoucí míře ateisté. Tento vztah nevylučuje poctivou spolupráci i mezi lidmi, kteří hájí protikladná stanoviska a má vcelku dost zá-

řivý vzor v postoji tzv. apologetů 2.století, jako byl Justinos Martyr. Málo využitě je i poučení a rada, obsažená v tradici reformační, zvláště bratrské (ale nejen tam) v teologických úvahách o poddanosti křesťanů vrchnostem nekřesťanským.

(9) Rozhodli jsme se pro tuto možnost z motivů teologických, které stručně vyjádřil např. J.B.Souček: "Jde o to, abychom myslí i srdcem pochopili, že evangelium je evangelium, ne nějaký nový druh farizejství. Že odpuštění hříchů je opravdu jedinou mocí, z níž žijeme my i celý svět, a že žít z této milosti, v očekávání na ni, vidět sebe i bližní i svět v jejím světle, je jediným únosným základem "křesťanské etiky". Tu je také (...) předpoklad k pravému vztahu ke světu (...): první slovo, které má od nás zaznívat ke světu, není odsudek či dokonce nenávisť, nýbrž milosrdenství a naděje. To není schéma ani zázračná formule, připouští to velmi rozličnou aplikaci, ale kde zvěst milosti není základním nosným tónem, tam všechna činnost církve a všechny pokusy pomoci světu musí nutně končit troskotáním." (Můj teologický vývoj a program 1952, str.18-19)

Poslání církve

(10) Základním posláním církve je zvěstovat evangelium bez opory v "moci mečové" a žít z evangelia. Nový zákon dosvědčuje, že zvěst evangelia o hříchu, odpuštění a novém životě z Ducha neobsahuje konkrétní společenskonápravné programy. Přesvědčujeme se však, že tato zvěst i tak ve světě bezprostředně a konkrétně působí: vnáší do společnosti důvěru, pravdivost, poctivost, smíření lidí, solidaritu a jiné projevy nového života, které, jak věříme, jsou pro život každé společnosti bezpodmínečně nutné.

(11) Církev, která žije svou eschatologickou existencí ze zvěsti Slova, neztrácí tím starostlivý zájem o všechny oblasti života a stvořeného světa. Není jí lhostejné, že budoucnost lidstva je ohrožena a důstojnost lidství pošlapána. Dává tomu výraz v přímluvných modlitbách. Modlíme-li se za mír, za spravedlnost, za lidskou důstojnost, za svět, cítíme povinnost se ve světě orientovat, vyrovnávat se s různými koncepcemi, osvojovat si nová vidění skutečnosti, vytvářet si úsudek o mnoha

otázkách a zasazovat je do širších souvislostí. Tak vznikají v církvi různé koncepce a formulují se pohledy na situaci, v níž žije. Vyrůstají zpravidla z kající seberevize a věcná sebekritičnost je jejich důležitým rysem. Svých pokusů o výklad situace, vždy jen předběžných, užívá církev především jako pastorační rady pro orientaci v podmínkách, v nichž se rozhoduje. (12) Při jejich tvorbě a formulaci smí být církev určitá, zastávat je v rozhovoru na nejširší ekumenické rovině i doprovázet odpovídající akcí. Úzkostlivě však dbá, aby jimi nebyla zvěst evangelia zastírána a matena, aby nevznikl dojem, že církev musí evangelium nahradit anebo aspoň doplnit ze svého a spasení světa že leží, třeba jen zčásti, v jejich rukou. S tím souvisí i zřetel k tomu, aby při prosazování svých koncepcí nešla mocenskou cestou nátlaku. Svoboda těch, kdo jsou Kristovi, ode všeho lidského, a tedy i jejich svrchovanost, nesmí znamenat setření rozdílu mezi působením církve ve světě a působením politických organizací a státu. Církev proto upouští od toho, aby světu a společnosti předkládala alternativní mocenské programy, které je třeba prosazovat cestou mocenskou.

Naše zvláštní situace

(13) Přijali jsme situaci, ve které církev nemá vnější moc a bohatství. Vyrovnávali jsme se s ní už po léta teologicky. Naším cílem je služba, nikoli moc. To nás uprostřed naší společnosti zavazuje k nesnadnému a dlouhodobému úsilí o promyšlené nové cesty svědectví, které se liší od způsobů církví, které tuto moc a prostředky mají. Pozorujeme však, že i v těchto církvích se na ekumenické rovině začínají tyto otázky nově promýšlet, a to směrem obdobným, jakým se o to pokoušíme ve svém elaborátu.

(14) Jako doklad může posloužit diskuse o vertikalizmu a horizontalizmu v SRC. Komise pro víru a řád vypracovala dokument, (česky uveřejněn v Křesťanské revui 1975, str.33-42) v němž se praví: "Vyznávat Krista jako Pána nad vesmírem neukládá církvi povinnost prosazovat univerzální program nebo ideál ani být katalyzátorem nového světa. Jejím úkolem je být prorockým znamením, volajícím ku pokání proti pokušení jak slepého entuziasmu, tak paralyzujícího zoufalství. Zbavena tlaku změnit celý svět

má však být znamením smíření a spojovat ty, kdo jsou lidským hříchem odděleni." (Dokument komise pro víru a řád z r.1973)
(15) Osvědčují se tak základní teze J.L.Hromádky: "Pravda evangelia není ideologií, tj. světovým názorem, filosofií dějin nebo společnosti (...) Církev nesmí znervosnět a hledat umělé cesty, jak zapůsobit na svět. Jejím úkolem není, aby předkládala sociální, politické nebo kulturní programy na výstavbu společnosti. Ježíš Kristus stal se revoluční silou v dějinách lidské společnosti tím, že světem prošel jako ti- chý a pokorný srdcem, že vykonal dílo spasitelné lásky upro- střed hříšníků, nemocných a zavržených a že skončil na kříži. Jeho velikonoční vítězství se událo mimo zachytitelné dění historické a vytvořilo skupinku věrných, která po celá dese- tiletí rostla pro vnějšího pozorovatele jako společenství bez- významných. Církev Kristova koná své dílo pro svět svou pros- tou existencí." (Evangelium o cestě za člověkem, 1958, 255 a 257)

8.října 1974

LID KRISTŮV A JEHO CESTA

Úvodem

- (1) Devatenáctý synod vyslovil otázku "nezastupitelnosti církve". Už podruhé v krátké době se synody zaměřují k problematice církve. V době, kdy se hroutí v životě církve mnoho věcí, které se ještě včera zdály neotřesitelné, je pochopitelná snaha ohledávat základy, a touha, aby naše církev zůstala věrným lidem Ježíše Krista, věrohodným znamením jeho díla.
- (2) Středem naší víry ovšem není církev, nýbrž Ježíš Kristus. O něm vyznáváme, že nás svou obětí na kříži zastoupil. Byl vzkříšen z mrtvých jako ten, jenž zemřel za naše hříchy a může proto být naším přímluvcem u Otce (1 Jan 2, 1). Evangelisté podávají shodné svědectví, že Kristus musel trpět (M 8, 31): nebylo jiné cesty, neboť tak Bůh miloval svět (Jan 3, 16). Apoštolové pak kladou důraz na jedinnost a jedinečnost (Žid 10, 12) Kristovy oběti, v níž je založeno vykoupení celého lidského pokolení (Ř 5, 16-18); Boží Syn je naším zástupcem jediným (1 Tim 2, 5-6).
- (3) Vyznavačská tradice církve proto mluví o zástupnosti a nezastupitelnosti jen v závislosti na Kristově oběti. Kristus je nezastupitelný. Reformace podtrhla jedinečnost a nezastupi-